

.....0
.....1
.....2
.....2
.....3
.....4
.....4
.....5
.....5
.....7

HENRIK IBSEN - STRAHOVI

AVTOR: HENRIK IBSEN 1828 - 1906

Henrik Ibsen se je rodil v norveškem mestecu Skien v premožni trgovski družini, vendar je oče bankrotiral ko je bilo Ibsnu 8 let. Ibsen je postal najprej lekarniški vajenec, čeprav je želel študirati medicino mu je bila pot do izobrazbe zaradi bankrota očeta zaprta. pod vplivom marčne revolucije 1948 je napisal svojo prvo dramo, nato pa ga je pot poklicno zanesla v gledališče. najprej v Bergen, kjer je bilo leta 1851 ustanovljeno prvo norveško gledališče, nato pa v Oslo. Malomeščpanska družba je Ibsna s svojo ozkosrčno moralo vedno bolj omejevala in dušila, zato je sredi 60-ih let odpotoval v tujino, kjer je ostal skoraj 30 let. v tem času je postajal evropsko priznan dramatik. za stalno se je vrnil na norveško šele v začetku 90-ih let, kjer je do svoje smrti živel v Oslu in bil deležen mnogih časti in priznanj.

USTVARJALNE FAZE OZ. OBDOBJA HENRIKA IBSNA

Ibsen je napisal 26 dram v skoraj 50-ih letih njegovega ustvarjalnega časa. njegovo delo lahko razdelimo na tri ustvarjalne faze.

1. faza je bila romantična faza, ki obsega predvsem 50-ta in 60-ta leta. drame iz tega obdobja se večinoma ukvarjajo z dogodki iz norveške zgodovine, ali z izjemnimi romantičnimi posamezniki. ena najpomembnejših Ibsnovih romantičnih dram je dramska pesnitev PEER GYNT, znana je tudi zaradi glasbe, ki jo je k dramu napisal znameniti norveški skladatelj, Ibsnov sodobnik Edvard Grieg.

2. osrednjo Ibsnovo ustvarjalno fazo predstavljajo realistično-naturalistične drame, ki so nastajale v 70-ih in 80-ih letih: STEBRI DRUŽBE, HIŠA LUTK ALI NORA, STRAHOVI, SOVRAŽNIK LJUDSTVA, DIVJA RAČKA, HEDDA GABLER. S temi dramami je Ibsen povzročil največ razburjenja v javnosti, saj v njih načenja pereče družbene probleme svojega časa.

Zadnja Ibsenova ustvarjalna faza že prehaja v simbolizem in novo romantiko, predstavljajo pa jo njegove zadnje drame: ROSMERSHOLM, STAVBENIK SOLNESS, MALI EYOLF.

IBSNOVA DRAMSKA TEHNIKA

Za Ibsnove realistično-naturalistične drame je značilna analitična tehnika, kakršno so poznale že antične tragedije. dogajanje se odvija v zelo

kratkem času in na istem prizorišču. nastopajočih oseb je malo, v dialogu med njimi pa se razkrije preteklost, ki povzroči razplet dramskega dogajanja. analitična tehnika je Ibsnu omogočila, da je z njo lahko učinkovito prikazal delovanje bioloških in socialnih zakonov, ki iz preteklosti odločilno posežejo v sedanost, človek pa se jim kljub svojim prizadevanjem ne more upreti.

STRAHOVI

Drama Strahovi je nastala l. 1881 in pri meščanih takoj vzbudila ogorčen odpor, saj je Ibsen v njej načel mnoge pereče probleme. Drama Strahovi je nastala kot odgovor na kritike 1. drame Nore, ki so jo meščani razumeli kot napad na moške, na svetost zakona in družine in so ji zato ostro nasprotovali. Ibsen jim je odgovoril z dramo Strahovi, ki naj bi pokazala kakšne so posledice za družino in posamezne družinske člane, če žena vztraja v zlaganem zakonu in se celo trudi, da bi bil navzven videti vzoren.

Drama Strahovi je bila prvič uprizorjena leta 1889 v Nemčiji in Franciji. Avtor jo je sprva naslovil »Gengangere«, v pomenu »vračati se, duhovi, strahovi ...« Igra je bila razglašena za najbolj nemoralno sodobno dramo. Med takratnim meščanstvom je delo z zlagano moralno zbudilo ogorčenje in odpor, saj se je avtor poleg vprašanja evtanazije dotaknil do takrat tabuja spolni bolezni.

ZGODBA

Dramsko dogajanje traja le nekaj ur - od popoldneva do zgodnjega jutra. glavna oseba drame je gospa Alvingova, vdova stotnika Alvinga, ki je umrl že pred 10-imi leti. od njegove smrti sama s služkinjo Regine živi v hiši nad norveškim fjordom. na začetku drame je vse v znamenju priprav na slovesnost, saj naj bi naslednji dan odprli otroško zavetišče, ki ga je gospa Alvingova dala postaviti v spomin na umrlega moža, uglednega in spoštovanega člana družbe. prav zaradi te slovesnosti gospo Alvingovo obišče pastor Manders, ki ji je pomagal izpeljati ta dobrodelni projekt. po dolgih letih je doma tudi sin Osvald, ki sicer kot priznan slikar živi v Parizu. materi pove, da je zelo utrujen in da niti slikati ne more več. Kmalu se začne odkrivati da je vse to le videz, stotnik Alving nikakor ni bil brez napak ampak nepopoljšljiv ženskar, pijanec in razuzdanec. kot je

živel je tudi umrl - zaradi sifilisa, tedaj še neozdravljive spolne bolezni. gospa Alvingova je pravi obraz svojega moža spoznala kmalu po poroki. z njim se ni poročila iz ljubezni, ampak po nasvetu svojih sorodnikov zaradi njegovega premoženja. v resnici je ljubila pastorja Mandersa. k njemu se je zatekla kako leto po poroki ko je zapustila moža, vendar se je pastor bal javne obsodbe in jo je v svoji malomeščanski ozkosrčnosti zavrnil, češ da je ženino mesto ob možu. tako se je gospa Alvingova vdala v usodo in vse svoje življenje posvetila temu, da je vzdrževala videz vzornega meščanskega zakona. Sina Osvalda je že kot otroka poslala od doma, da bi ga obvarovala očetovega vpliva in mu prikriala resnico. tako Osvald očeta sploh ne pozna, vendar ga spoštuje, saj je to njegova sinovska dolžnost. Osvald tudi ne ve, da je Regine njegova polsestra, nezakonska hči očeta in domače služkinje. da bi gospa Alvingova prikriala sramoto, je bogato nagradila mizarja Engstranda, da se je poročil s služkinjo, Regine, ki prav tako ne pozna resnice o svojem rojstvu, pa je obdržala pri sebi, da bi bilo dekle deležno primerne vzgoje.

Razplet zgodbe nam pokaže, da je bilo vztrajanje gospe Alvingove v navidezno srečnem zakonu nesmiselno, saj se začnejo vračati strahovi iz preteklosti. Otroško zavetišče ponoči zgori; tako gospe Alvingovi ni uspelo, da bi denar pokojnega moža porabila v dober namen. Slučajno tudi opazi, kako Osvald v sosednji sobi zalezuje Regine. da bi preprečila incest, mora obema povedati renico o Regininem rojstvu. Nato pa pride še hujši udarec. Gospe Alvingovi se poruši svet. Končno spozna, da sina kljub vsemu trudu ni obvarovala ne pred podedovanimi nagnenji ne pred podedovano boleznijo, saj je Osvaldova usodna bolezen posledica očetovega sifilisa. Tudi Regine njena vzgoja ni rešila - podedovana nagnjenja jo ženejo v pristaniški bordel, ki ga namerava ustanoviti njen domnevni oče, mizar Engstrand. Na koncu drame je gospa Alvingova le še do kraja obupana mati, ki jo čaka strašna odločitev: ali naj sina pusti vegetirati in trpeti, ali naj mu pomaga umreti.

OSEBE

Gospod Alving: v konzervativnem okolju prikriva svojo radoživost, zapade v alkoholizem in povzroči sinovo bolezen.

Gospa Alvingova: Je zavrta ženska, ki trpi v zakonu z lahkoživim možem. Je tragična oseba, saj gre za tragedijo razdvojene, poražene, osamljene matere, ki se mora v usodnem trenutku odločiti o načinu sinove smrti.

Manders: Pastor, v katerega je bila nekoč zaljubljena Alvingova.

Regine: Osvaldova polsestra.

ELEMENTI REALIZMA IN NATURALIZMA V STRAHOVIH

V Strahovih je naturalistična že sama snov, kjer dednost ter biološke in socialne zakonitosti vplivajo na življenja glavnih junakov. Drama je predvsem kritika meščanske morale, za katero je pomembnejši lažni videz, kot pa popolno srečno življenje posameznika. Osvald je bil obremenjen z dedno boleznijo, ki je bila posledica razuzdanosti njegovega očeta, prav tako so biološke zakonitosti vplivale tudi na Regine. Vpliv socialnih zakonitosti je opazen predvsem pri gospe Alvingovi in njenem pokojnem možu, saj se je z njim poročila ker je od nje to pričakovala okolica s svojim malomeščanskim pojmovanjem vrednot, kjer sta bogastvo in denar najvišji vrednoti. Stotnika Alvinga je strogo puritansko okolje prisililo, da je zatajil svojo radoživost tako da svojega veselja do življenja ni mogel izživeti drugače, kot z alkoholizmom in zalezovanjem žensk, kar pa mu okolje s svojo ozkosrčno moralo ni nikoli odpustilo. Gospa Alvingova je šele tik pred razpletom začela spoznavati prave vzroke za svoje in moževo zavoženo življenje, zavedati pa se je začela tudi svoje krivde. Zaradi take snovi v drami zasledimo estetiko grdega. Na dejanja ljudi usodno vplivajo tri determinante: Dednost (Osvald podeduje očetova nagnenja in njegovo bolezen), Okolje (zlagano malomeščansko okolje vpliva na vse osebe) in čas (19. stoletje ženski ne dopušča da bi zapustila nesrečen zakon). Drama ima tudi realistične značilnosti: realistična sta odrska tehnika in dialog; oseb je malo, le najnujnejše, prostor je utesnjujoč, navadno so osebe zaprte v kakšni sobi, zunanji svet samo slutimo. Realistična je tudi izbira teme - prikaz sodobne meščanske družbe.

TEZNA DRAMA

Strahovi so tezna drama, saj je Ibsen v tej drami predstavil jasno izraženo stališče do obravnavanega problema, nakazal pa je tudi rešitev. V Strahovih je Ibsen postavil tezo, kako pogubne so posledice dvojne morale

malomeščanske družbe. Človek bi moral živeti po svoji vesti in se svobodno odločati ne glede na družbene norme.

ANALITIČNA TEHNIKA

Ibsen je v svoji drami dosledno upošteval načelo treh enotnosti. Drama se dogaja na enem kraju - dom Alvingovih, v enem dnevu - od jutra do večera, dogajanje pa se vrti okrog spoznanja gospe Alvingove o njenem zakonu. Za preteklost, ki je bila usodna za dogajanje v drami, izvemo iz pogovorov med osebami, zato je drama analitična. Vzroke za katastrofo izvemo naknadno, retrospektivno.

Glavno sredstvo odrske tehnike je **razpoloženje junakov**, ki ga ustvarjata okolje in narava s svojimi spremembami (noč, jutro, požar ...). Moralni spodrsaljaji junakov in zakoni dednosti so glavni krivci za katastrofo; moralne konflikte iz preteklosti avtor prikaže z odstranjem. Dialogi motivov ne razvijajo sistematično, gledalec se znajde pred odprtimi vprašanji.

MOTIVI IN TEME

Tema drame je strah pred boleznijo, ki je utemeljen, preteklost postane sedanjost, kaže se posledice zlaganih zakonskih odnosov.

Motivi so:

a) **realistični:**

težnja po bogastvu,

meščanska družba,

objektivna stvarnost,

b) **naturalistični:**

determiniranost z dednostjo, okoljem in alkoholizem.

Ideja se kaže v klicu po osvoboditvi človekove osebnosti, ki se želi znebiti preživelih strahov.

LITERATURA IN VIRI

Korošec, V. (2000). *Stežice do besedne umetnosti 2*. Ljubljana: Rokus.

Pečovnik, D. (2010). *Projekt slovenščina*. Ljubljana.

Perko, J. (2002). *Književnost 2*. Ljubljana: CDI Univerzum.